



God man

– för ensamkommande
och ensam barn

Överförmyndarnämnden Mitt

God man för ensamkommande och ensamma barn

Ensamkommande barn

Ett ensamkommande barn är en utländsk eller statslös person under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skild från båda sina föräldrar eller någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe. En vuxen som trätt i föräldrarnas ställe ska kunna företräda barnet enligt lag eller sedvanerätt i hemlandet. Ett exempel på en person som kan anses ha trätt i föräldrarnas ställe kan vara en syster som enligt sedvänja i hemlandet ”ärvt” en avlidens systers barn.

Ensamma barn

Ett ensamt barn är ett barn som hade någon vuxen företrädare med sig vid ankomsten till Sverige, men där föräldrarna eller den som trätt i föräldrarnas ställe efter ankomsten till Sverige inte längre kan utöva vårdnaden och förmynderskapet över barnet. Det kan exempelvis handla om föräldrar som efter avvisningsbeslut ”gått under jord” eller på grund av sjukdom eller dödsfall inte kan utöva förmynderskapet eller vårdnaden.

Förutsättningar för att förordna en god man

Om ett barn vid ankomsten till Sverige är skilt från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i förälders ställe, ska Överförmyndarnämnden förordna en god man som i vårdnadshavarnas och förmyndarnas (föräldrarnas) ställe ska ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta dess angelägenheter. God man ska också förordnas, om barnets föräldrar eller en annan vuxen person, som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, efter barnets ankomst till Sverige, men innan barnet har fått uppehållstillstånd, på grund av dödsfall eller sjukdom eller av någon annan orsak upphör att kunna utöva förmynderskapet eller vårdnaden över barnet. God man ska inte förordnas, om det är uppenbart obehövt.

Vem får ansöka om god man?

Migrationsverket och Socialnämnden i den kommun barnet vistas i får hos Överförmyndarnämnden ansöka om god man. Överförmyndarnämnden får också självmant ta upp frågan om god man ska förordnas.

När förordnas god man?

God man förordnas när förutsättningar föreligger. Lagen anger ingen tidsram utan säger att god man ska förordnas så snart det är möjligt.

Vem kan förordnas till god man?

Den som ska förordnas till god man ska vara erfaren, rättrådig och i övrigt vara lämplig för uppdraget. Överförmyndarnämnden kan ta in lämplighetsintyg där den tilltänkte gode mannen får intyga att han eller hon inte finns registrerad hos Kronofogdemyndigheten och inte heller förekommer i Rikspolisstyrelsens belastningsregister. Gode mannen lämnar också två personer som referenter.

Den som ska förordnas till god man bör ha goda kunskaper om det svenska samhället och i det svenska språket. Vidare bör den som ska förordnas till god man ha erfarenhet av barn och ungdomar och lyhördhet och förståelse för vilka behov barn och ungdomar i en utsatt situation kan ha. Särskild kunskap om gången i utlänningsärenden är också värdefull. Det ensamma barnet får normalt ett offentligt biträde, som har till uppgift att biträda barnet i ärendet om uppehållstillstånd.

För att förordnas till god man ska man vara myndig, någon övre åldersgräns finns inte. Det krävs inte att en god man har svenskt medborgarskap.

Gode mannens möjlighet att yttra sig

Innan Överförmyndarnämnden förordnar någon till god man eller entledigar någon från ett sådant uppdrag, ska gode mannen få tillfälle att yttra sig. Om en tilltänkt god man samtycker till att bli god man får denne skriftligen bekräfta sitt åtagande.

Barnets möjlighet att yttra sig

Barnet ska ges tillfälle att yttra sig över en föreslagen (namngiven) god man, om det kan ske.

Vem förordnar god man?

Överförmyndarnämnden förordnar god man.

Behörig Överförmyndarnämnd

Överförmyndarnämnden i den kommun barnet vistas i är behörig att ta beslut i frågan om god man.

Rollen som god man

God man förordnas för att i vårdnadshavarnas och förmyndarnas (föräldrarnas) ställe ansvara för barnets personliga och ekonomiska angelägenheter.

Vårdnadshavare

En vårdnadshavare svarar för att barnets grundläggande behov tillgodoses, att barnet får den tillsyn det behöver med hänsyn till dess ålder, utveckling och övriga omständigheter, att barnets behov av försörjning tillfredsställs och utbildning bevakas samt att barnet hålls under sådan uppsikt att det inte orsaker skada för någon annan.

Förmyndare

En förmyndare förvaltar barnets tillgångar och företräder barnet i angelägenheter som rör tillgångarna.

God man i föräldrarnas ställe

Gode mannen ska alltid agera med barnets bästa för ögonen.

I uppdraget som god man kan bland annat ingå att:

- ansöka om uppehållstillstånd för barnet. Barnet själv anses inte ha så kallad talerätt i ärendet om uppehållstillstånd och ansöker därför inte själv om uppehållstillstånd. I det fall offentligt biträde har förordnats för barnet före det att god man förordnats är det offentliga bitrådets ansvar att ansöka om uppehållstillstånd för barnet.
- närvara vid utredningar hos Migrationsverket.
- hålla kontakt med barnets offentliga biträde.
- besluta om barnets boendefrågor. Skulle barnet avvika från sitt boende kan gode mannen besluta att barnet ska hämtas och återföras dit.
- planera för barnets utbildning och skolgång.
- ge barnet den hjälp och det stöd som krävs för barnets kontakter med hälso- och sjukvård.
- vid behov ansöka om stöd enligt Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).
- överklaga beslut.

- förvalta barnets egendom. God man avgör på vilket sätt eventuella pengar barnet haft med sig ska disponeras samt förvaltar beviljade bidrag. God man kan ansöka om exempelvis studiebidrag och ekonomiskt bistånd hos Migrationsverket för barnets räkning.
- se till att barnets talan förs på bästa sätt i rättegångsprocessen, om barnet utsätts för brott. Ibland för åklagare barnets talan, men det förekommer också att gode mannen får se till att barnet får ett målsägandebiträde. Gode mannen får hålla i de nödvändiga kontakterna med polis och åklagare för utredning och sedan med tingsrätten.
- verka för att barnet har kontakt med sina nära anhöriga och för familjeåterförening. Det är inte gode mannens roll att själv tillgodose barnets samtliga behov däremot att se till att de så långt det är möjligt blir tillgodosedda.
- Det är gode mannens roll att meddela exempelvis boende, skola, sjukvård och Migrationsverket att den förordnats som god man för barnet.

Redovisningsskyldighet

Gode mannen är redovisningsskyldig när det gäller den ekonomiska förvaltningen. Detta innefattar bland annat att, efter förordnandet, upprätta och till Överförmyndarnämnden lämna in en förteckning över barnets tillgångar och skulder samt att årligen redovisa inkomster, utgifter, tillgångar och skulder. Redovisningen granskas av Överförmyndarnämnden. Om barnet inte har några tillgångar, vilket gäller de flesta ensamkommande och ensamma barn, kan gode mannen befrias från skyldigheten att inkomma med årsredovisning. När ett uppdrag som god man upphört ska gode mannen inom en månad inkomma med slutredovisning.

Ersättning för uppdraget som god man

Gode mannen ska ersättas med skäligt arvode. Överförmyndarnämnden beslutar om och betalar ut arvode till gode mannen. Arvodet betalas som regel ut kvartalsvis.

Arvode som utgått till gode män för asylsökande barn återsöker Överförmyndarnämnden från Migrationsverket.

Hur och när uppdraget upphör

Ställföreträdarskapet är tänkt att vara tillfälligt och ska upphöra enligt nedan.

...om barnets vårdnadshavare kommer till Sverige

Om barnets föräldrar eller någon annan som trätt i vårdnadshavarnas ställe kommer till Sverige upphör gode mannens uppdrag. Detta förutsatt att vårdnadshavaren inte, till exempel på grund av sjukdom, är förhindrad att utöva vårdnaden.

Finns det tveksamheter om det är barnets förälder eller annan vårdnadshavare som kommit till Sverige måste dessa tveksamheter utredas innan gode mannens förordnande kan upphöra. För att få klarhet i detta bör den gode mannen ha kontakt med Migrationsverket. Bekräftar Migrationsverket att verket uppfattar berörd person som barnets vårdnadshavare ska gode mannen begära sig entledigad hos Överförmyndarnämnden.

...om barnet varaktigt lämnar Sverige

Om barnet lämnar Sverige upphör uppdraget som god man. Ett barn som lämnar sitt boende kan ibland betraktas som avviken. Om det finns skäl att anta att barnet lämnat Sverige ska gode mannens uppdrag upphöra. Om barnet håller sig undan verkställigheten av ett avvisningsbeslutet och troligen finns kvar i Sverige ska uppdraget fortsätta.

...om särskilt förordnad vårdnadshavare utses

Ett uppdrag som god man för ett ensamkommande barn upphör efter det att en särskilt förordnad vårdnadshavare utsetts för barnet, exempelvis om barnet fått uppehållstillstånd. Om gode mannen inte själv blir särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet bör gode mannen träffa den nya vårdnadshavaren och lämna information om barnet och de särskilda behov som barnet kan ha.

...om barnet fyller 18 år

När det ensamkommande barnet fyllt 18 år betraktas det, precis som varje barn i Sverige, som myndigt och vårdnaden om barnet upphör. Därmed upphör också gode mannens uppdrag. Detta sker automatiskt, gode mannen behöver inte begära sig entledigad. Det är dock viktigt att gode mannen informerar barnet om att uppdraget upphör.

...om det i övrigt inte längre finns behov av god man

Det handlar om andra fall än ovan nämnda, exempelvis om vårdnadshavaren efter en tids sjukdom åter kan utöva vårdnaden om barnet. Det är givetvis viktigt att barnet, beroende på ålder och mognad, får information om att gode mannens uppdrag slutförts.

Entledigande

En god man har rätt att på egen begäran bli entledigad från sitt uppdrag. Om godmanskapet ska fortsätta är den gode mannen dock skyldig att kvarstå till dess en ny god man har förordnats.

Grund för entledigande

En god man som gör sig skyldig till missbruk eller försummelse vid utövandet av sitt uppdrag eller som kommer på ekonomiskt obestånd och på grund av detta är olämplig för uppdraget eller som av någon annan orsak inte längre är lämplig att inneha uppdraget ska entledigas.

Vem kan begära entledigande?

Barnets föräldrar eller någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, gode mannen och Överförmyndarnämnden får ta upp frågan om upphörande av godmanskap eller entledigande av en god man.

Överförmyndarnämnden ska ge barnet tillfälle att yttra sig, om det kan ske och det inte är obehövt.

Vem entledigar?

Överförmyndarnämnden beslutar om entledigande av en god man.

Gode mannens möjlighet att yttra sig

Innan Överförmyndarnämnden förordnar någon till god man eller entledigar någon från ett sådant uppdrag, ska han eller hon ges tillfälle att yttra sig.

Tystnadsplikt

Gode mannen har, i likhet med en förälder, inte tystnadsplikt. Det är dock självklart att gode mannen, i samma omfattning som en förälder, inte för känsliga uppgifter om barnet vidare till utomstående. Gode mannen ska inte föra vidare något som barnet lämnat i förtroende till gode mannen och som kan skada barnet. Överförmyndare, tjänstemän på Migrationsverket och socialtjänst samt tolkar, offentliga biträden och sjukvårdspersonal har tystnadsplikt.

Överförmyndarkontoret kontrollerar

Sundsvall, Timrå, Ånge och Nordanstigs kommuner har en gemensam överförmyndarnämnd, **Överförmyndarnämnden MITT**, med politiker från alla fyra kommuner. Sundsvall har tre ledamöter i nämnden, inklusive ordförandeposten, övriga kommuner har var sin ledamot. På www.sundsvall.se kan du se vilka politikerna är.

Kontoret i Sundsvall tillhandahåller service åt Timrå, Ånge och Nordanstigs kommuner.

Politikernas och kontorets uppgift är att med stöd av gällande bestämmelser i föräldrabalken utöva tillsyn över olika ställföreträdarskap; förmyndarskap, godmanskap och förvaltarskap, samt ge tillstånd till olika rättshandlingar och andra åtgärder.



Överförmyndarnämnden Mitt

Normalmsgatan 4, 851 85 Sundsvall
E-post: overformyndarnamnden@sundsvall.se

www.sundsvall.se

Telefon: 060-19 10 00 • Fax: 060-19 19 46